

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Прев1846/2023
30.05.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у правној ствари тужиоца ЕНЕРГОПРОЈЕКТ ХИДРОИНЖЕЊЕРИНГ АД Београд, ул. Булевар Михаила Пупина бр. 12, МБ ..., кога заступа Љиљана Гњатовић, адвокат из ..., против туженог БЕОГРАДСКА БАНКА АД Београд у стечају, Београд - Стари Град, ул. Кнез Михаилова бр. 2-4, ..., кога заступа Агенција за осигурање депозита, ради утврђења потраживања, вредност предмета спора 2.153.727,15 динара, одлучујући о ревизији тужиоца која је изјављена против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2638/23 од 28.06.2004. године, у седници одржаној дана 30.05.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији туженог изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2638/23 од 28.06.2004 године.

УКИДА СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 2638/23 од 28.06.2004 године у ставу II и III изреке и предмет се враћа другостепеном суду, у том делу на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Привредног суда у Београду П 2792/22 од 07.02.2023. године, ставом првим изреке, констатовано је да је тужба објективно преиначена. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца ЕНЕРГОПРОЈЕКТ ХИДРОИНЖЕЊЕРИНГ АД БЕОГРАД па је утврђено потраживање тужиоца према туженом БЕОГРАДСКА БАНКА АД Београд у стечају и то у износу од 1.230.226,49 динара на име главног дуга са законском затезном каматом од 04.01.2002. године до исплате, у износу од 645.013,38 динара на име обрачунате законске затезне камате на укупно блокирана средства тужиоца за период од 01.07.1993. године до 03.01.2002. године, као и у износу од 2.497.152,66 динара на име обрачунате законске затезне камате на плаћени део дуга од 993.835,70 динара, за период од 04.01.2002. године до 17.11.2017. године. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 362.524,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 2638/23 од 28.06.2004. године у ставу I изреке одбијена је као неоснована, жалба туженог и потврђена пресуда Привредног суда у Београду П 2792/22 од 07.02.2023. године у ставу првом изреке. У ставу II изреке преиначена је пресуда Привредног суда у Београду П 2792/22 од 07.02.2023. године у ставу другом и трећем изреке и одлучено тако што се одбија као неоснован, тужбени захтев тужиоца ЕНЕРГОПРОЈЕКТ ХИДРОИНЖЕЊЕРИНГ АД

БЕОГРАД којим је тражено да се утврди потраживање тужиоца према туженом БЕОГРАДСКА БАНКА АД Београд у стечају и то у износу од 1.230.226,49 динара на име главног дуга са законском затезном каматом од 04.01.2002. године до исплате, у износу од 645.013,38 динара на име обрачунате законске затезне камате на укупно блокирана средства тужиоца за период од 01.07.1993. године до 03.01.2002. године, као и у износу од 2.497.152,66 динара на име обрачунате законске затезне камате на плаћени део дуга од 993.835,70 динара, за период од 04.01.2002. године до 17.11.2017. године. Одбијен је као неоснован, захтев тужиоца за накнаду трошкова парничног поступка. У ставу III изреке обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове целог парничног поступка у износу од 152.274,00 динара, у року од 8 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужилац је изјавио благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр.72/11 са каснијим изменама и допунама).

Према одредбама члана 404. Закона о парничном поступку, ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која не би могла да се побија ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). О дозвољености и основаности ревизије одлучује Врховни суд у већу од пет судија.

По оцени Врховног суда, посебна ревизија тужиоца у овом спору је дозвољена ради уједначавања судске праксе. Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. Закона о парничном поступку, Врховни суд је закључио да је ревизија у делу у коме је преиначена првостепена пресуда основана.

Тужилац тражи да му се утврди да је основано потраживање које је пријавио у стечајном поступку који се спроводи над туженим и то на име главног дуга у износу од 1.230.226,49 динара, на име обрачунате законске затезне камате на укупно блокирана средства тужиоца за период од 01.07.1993. године до 03.01.2002. године, као дана отварања стечаја, у износу од 645.013,38 динара и на име обрачунате законске затезне камате за период од 04.01.2002. године до 17.11.2017. године, на износ плаћеног дела дуга који је износио 993.835,7 динара, у износу од 2.497.152,66 динара, а по основу средстава која су тужиоцу била блокирана на рачуну код филијале туженог у Њујорку „The New York Agency of Beogradska banka a.d. Beograd“.

Према утврђеном чињеничном стању, тужени је основао експозитуру – Beogradska banka New York Agency са седиштем у Њујорку. Наведена организациона јединица туженог уписана је у регистар сталних пословних јединица у иностранству под редним бројем СП 568/3-84. Над туженим је дана 03.01.2002. године отворен стечајни поступак у коме је тужилац пријавио своје потраживање према туженом, које је предмет тужбеног захтева, а по основу пласмана депозита који је тужилац уплаћивао наведеној пословној јединици тужиоца у иностранству. Потраживање тужиоца је оспорено у стечајном поступку туженог, с образложењем да стечајни дужник у конкретном случају нема пасивну стечајну способност. Тужилац је своје потраживање такође пријавио у поступку ликвидације Агенције у Њујорку, којим путем се, по спроведеној ликвидацији у Агенцији Њујорк, делимично намирио. Након пријема Закључка о листи утврђених и оспорених потраживања, тужилац је покренуо ову парницу. Из налаза и мишљења судског вештака економско - финансијске струке Зорке Ковачевић произлази да је на рачуну тужиоца код Агенције Београдска банка у Њујорку утврђен износ блокираних девизних средстава на дан отварања стечаја над

овде туженом 03.01.2002. године у висини од 33.015,64 УСД, чија динарска противвредност по средњем курсу НБС за валуту УСД у висини од 67,3639 динара за 1 УСД износи 2.224.062,27 динара. Обрачуната камата на блокирана средства, за период од 01.07.1993. године до дана покретања стечаја над туженим, 03.01.2002. године, износи 9.575,06 УСД, што чини динарску противвредност по средњем курсу НБС, у висини од 645.031,38 динара. Вештак је утврдио и да је у поступку ликвидације Агенције Њујорк овде тужиоцу, дана 17.11.2017. године, исплаћено 14.753,24 УСД, што чини динарску противвредност на дан покретања стечајног поступка над туженим 03.01.2002. године по средњем курсу НБС у висини од 993.835,78 динара. Такође је утврдио да обрачуната затезна камата на исплаћени износ од 993.835,78 динара за период од отварања стечаја тј. од 04.02.2002. године до дана наплате од стране тужиоца 17.11.2017. године износи 2.497.152,66 динара. Утврдио је и да неплаћени главни дуг на дан покретања стечајног поступка над туженим 03.10.2002. године износи 18.262,40 УСД, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан 03.01.2002. године износи 1.230.226,49 динара.

Према ставу првостепеног суда, Агенција у Њујорку као организациона јединица основана од стране Београдске банке а.д. Београд није имала својство правног лица, што произлази из садржине Решења гувернера Народне банке Југославије од 25.05.1994. године којим је извршен упис Агенције са седиштем у Њујорку у Регистар финансијских организација који се водио у Народној банци Југославије а из чијег образложења произлази да Агенција према прописима СР Југославије нема статус правног лица, да је истој издата дозвола Банкарског одељења Њујорк за обављање банкарских послова на територији САД, да се агенција у многим аспектима у пословању у САД третира као самостални правни субјект, те да обавља послове од интереса за Београдску банку ДД и њене комитенте. Чињеница да се на одређене аспекте пословања Агенције у Њујорку примењује право Сједињених Америчких Држава јесте последица императивних одредаба закона САД, па тако и одредаба о намирењу повериоца у поступку стечаја и ликвидације из имовине која се налази у Америци, а којом руководи правно лице основано у Југославији, па се та императивна правила не примењују и на материјално правне односе, односно потраживања поверилаца из међусобног пословног односа са банком или њеном агенцијом. Ликвидациони поступак је над Агенцијом у Њујорку покренут након што је Привредни суд у Београду дана 03.01.2002. године донео решење о покретању стечајног поступка над Београдском банком а.д. Београд, оснивачем ове пословне јединице а тужилац је дана 21.03.2002. године Привредном суду у Београду поднео пријаву потраживања према туженој, као матичној банци, које потраживање тужиоца неспорно постоји, а пријава је поднета пре отварања ликвидационог поступка над пословном јединицом туженог у Њујорку. Стога, чињеница да је у међувремену вођен поступак над делом имовине тужене у иностранству и да се поверилац делимично намирио, не може утицати на то да се по том основу у целини оспори пријава која је настала у вези пословног односа између тужиоца и тужене. Са свега наведеног, тужена у главном стечајном поступку не може да оспорава своју пасивну стечајну способност код неспорне чињенице да је Београдска банка једини оснивач Агенције у Њујорку и код чињенице да су Агенција у Њујорку и Београдска банка а.д. Београд пословале као једно правно лице. У конкретном случају стечајни поступак се води против туженог као стечајног дужника чије је седиште и средиште главних интереса на подручју Републике Србије, па у том смислу такав поступак представља главни стечајни поступак како је прописано одредбом чл. 174а Закона о стечају, па поступак стечаја који се води над туженим у Републици Србији обухвата целокупну имовину туженог у земљи и иностранству, због чега није од значаја чињеница да је тужилац уплаћивао

депозит туженом у иностранство његовој пословној јединици и тужилац је, као поверилац у секундарном (споредном) стечајном поступку у иностранству, имао одређена права према дужниковој пословној јединици Београдске банке а.д. Београд, која су му призната стечајним правом Државе Њујорк у поступку у коме се само делимично намирио. Стога, првостепени суд налази да постоје законски услови за утврђење преосталог потраживања у Републици Србији јер стечајни поступак обухвата целокупну имовину стечајног дужника у земљи и иностранству, сходно одредби члана 101. Закона о стечају. Одлучујући о висини тужбеног захтева, првостепени суд је у целости прихватио налаз и мишљење вештака коригован исказом судског вештака на рочишту за главну расправу дана 01.02.2022. године, имајући у виду да тужени није спорио математичку тачност обрачуна потраживања из наведеног налаза и мишљења.

Са наведених разлога првостепени суд је усвојио захтев тужиоца применом одредби члана 101, 116, 117. и 174а. Закона о стечају и члана 99. Закона о спољнотрговинском пословању („Сл. лист СФРЈ“ број 63/89).

Према становишту другостепеног суда, првостепени суд на правилно утврђено чињенично стање није правилно применио материјално право када је тужбени захтев усвојио. Другостепени суд наводи да је решењем Народне банке Југославије од 25.05.1994. године у регистар финансијских организација у иностранству, који се води у Народној банци Југославије, уписана Агенција Београдске банке Д.Д. у САД, са седиштем у Њујорку, под називом Beogradska banka New York Agency, при чему је над Агенцијом у Њујорку, у складу са прописима земље у којој је имала седиште, спроведен поступак ликвидације из чега произлази да се ради о самосталном правном лицу у смислу члана 17. став 1. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља а тужилац није пружио доказе да су након окончања поступка ликвидације у Њујорку евентуално преостала новчана средства пренета на рачун туженог, нити да је овде тужена банка учествовала у поступку ликвидације над Агенцијом у Њујорку у својству повериоца било каквих потраживања, нити је пружио доказе да је субјект који је спровео ликвидациони поступак над агенцијом туженог у Њујорку у Републици Србији подносио захтев за признање одлуке проистекле из страног судског поступка, већ је наведени поступак спроведен у потпуности самостално у односу на наведену агенцију са учешћем искључиво оних поверилаца који су били у пословним односима са наведеном агенцијом, али не и са повериоцем овде туженог. Према позитивним прописима статусна питања привредних друштава се процењују према прописима земље у којој исто има регистровано седиште, а из утврђења суда следи да је на сличан начин ово питање било уређено и у држави Њујорк, ако се има у виду да је наведена агенција према прописима државе Њујорк пословала као самостално правно лице у односу на коју је поступак самостално и спроведен.

Даље, према становишту другостепеног суда, тужена као оснивач другог самосталног правног лица не може одговорати за његове обавезе осим ако јој је након ликвидације пренет неки вишак који је остао након намирења поверилаца или ако су на туженог пре окончања наведеног поступка ликвидације пренета наведена средства из депозита које је тужилац отворио у Њујорку, па следом изнетог, у конкретном случају, нема пасивне легитимације туженог, односно основа одговорности туженог за финансијску организацију коју његов претходник јесте основао у иностранству, али која је основана, пословала и ликвидирана по прописима државе у којој је имала седиште. Са наведених разлога другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и тужбени захтев одбио.

Према оцени Врховног суда, овакав закључак другостепеног суда се не може прихватити.

Тужена у току поступка, није доставила доказ о постојању оснивачког акта, односно доказ да је Beogradska banka New York Agency са седиштем у Њујорку уписана у регистар правних лица и банака у САД у статусу правног лица. Чињеница да је филијали тужене, дата лиценца за обављање послова и чињеница да је делимични поступак ликвидације ове филијале спроведен по прописима САД нису по оцени ревизијског суда, докази на основу којих би се могло закључити постојање правног субјективитета Beogradska banka New York Agency са седиштем у Њујорку.

Према одредбама члана 99. став 5. Закона о спољнотрговинском пословању („Сл.лист СФРЈ“ бр. 63/89) који је био на снази у тренутку закључења уговора и члана 78. став 3. Закона о спољнотрговинском пословању („Сл. лист СРЈ“ 46/92.....23/2001 који је био на снази у моменту подношења тужбе, представништво, пословна јединица и други облик обављања привредне делатности у иностранству су део предузећа које их је основало и немају статус правног лица.

Из Уговора о поравнању који је закључен 27.11.2007. године између Стечајног суда САД Њујорк и Агенције за осигурање депозита у својству стечајног управника Југобанке АД и Београдске банке АД са изменама уговора од 20.03.2009. године, као и документације достављене у току поступка од стране тужиоца, произлази да ће повериоцима бити намирена потраживања у одређеном проценту током ликвидационог поступка спроведеног у САД, а који су иста потраживања пријавили у стечајном поступку у РС може се исплатити само разлика до процента намирења за који се намирују повериоци у Републици Србији ако је проценат намирења већи у РС у односу на САД. Даље произлази да је 40% заплењене имовине Београдске банке АД Београд у стечају и Југобанке АД у стечају, уплаћен на посебан рачун код тада Комерцијалне банке и да су средства задржана на рачуну код те банке до консултација са НБС до њихове дефинитивне расподеле.

Све то другостепени суд није ни ценио. То има за последицу да је погрешно примењено материјално право а да нису расправљене ни утврђене битне чињенице на основу којих се може правилно закључити да ли је тужени пасивно легитимисан односно, да ли је Агенција у Њујорку имала статус правног лица или није и ко заправо одговара (које дужник) за потраживање повериоца, које је предмет спора тужена или Агенција у Њујорку.

Због тога се побијана другостепена пресуда мора укинути па ће другостепени суд у поновном поступку имајући у виду све примедбе које су изнете у овом решењу, разјаснити све битне чињенице на основу којих ће утврдити да ли је потраживање тужиоца основано у целини или делимично и да ли је тужена пасивно легитимисана да се у односу на њу утврди основаност потраживања тужиоца.

То су разлози на основу којих је Врховни суд применом процесних овлашћења из члана 416. Закона о парничном поступку, одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић